

DEBATT Lärarlöner bör inte beslutas lokalt
HISTORIESKOLAN En dassig historia från 1993

MÅNDAG 2 JUNI 2014
Vecka 23. Nr 125. Prenumererad: 8,67 kronor. Lösnummer: 20 kronor.
NORRLANDS STÖRSTA TIDNING

Västerbottens-Kuriren

DEBATT

Debattredaktör: Mats Olofsson 090-17 60 79 **E-post:** debatt@vk.se

LÄRARTJÄNSTER

Goda ekonomiska villkor och hög anställningssäkerhet är nödvändiga villkor för en framgångsrik utbildnings- och industrination. Ordentliga och noggranna procedurer måste föregå tillsättandet av lärare. Men anställningsbeslut och beslut om löner för enskilda lärare bör inte fattas av lokala chefer. Detta gäller utbildningssystemets alla nivåer. Det skriver **Peter Lohmander**.

1(2)

Kontrollerade med bra villkor

■ Jag hade förmånen att få mycket kvalificerad utbildning vid Rinnmannskolans tekniska och naturvetenskapliga gymnasium i Eskilstuna under 1970-talet. Där fanns bland annat en doktor i matematik, en doktor i fysik, en docent i astronomi, en doktor i fysikalisk kemi och en licentiat i svenska bland gymnasieläktorna. På den tiden anställdes gymnasieläktoret, i likhet med professorer vid universitetet, med kunglig fullmakt och hade utomordentlig anställningstrygghet samt bra löner och andra villkor.

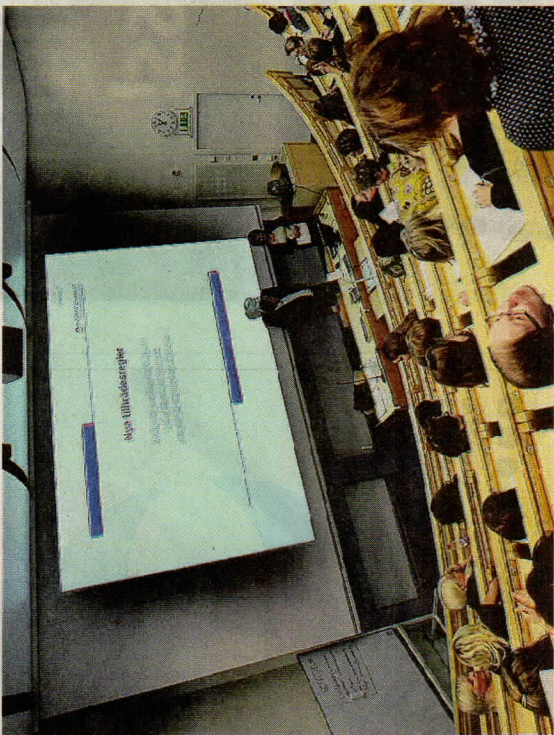
I dag är utbildningsväsendet i Sverige inte lika attraktivt som arbetsplats. Sveriges elever hamnar också numera långt ifrån toppen i de internationella resultatlistorna där kunskaper och färdigheter jämförs över nationsgränser.

Låga resultat bland elever på lägre nivå påverkar kvaliteten på högre nivå. Kvaliteten i hela universitetsväsendet riskeras därmed av låga resultat i grundskolan. Kraven i universitetskurserna anpassas också nedåt för att kompensera för lägre förkunskaper, eftersom universitetens finansiering i hög grad beror på antalet godkända studenter. Hela det svenska utbildningsväsendet befinner sig nu i en negativ spiral.

I länder med de högsta resultatet ligger ansvaret för vilka

Peter Lohmander är professor vid SLU samt styrelsemedlem i Sveriges Universitetslärares förbund och styrelsemedlem i Professorsförbundet i Umeå.

Kvaliteten i hela universitetsväsendet riskeras som en följd av låga resultat i grundskolan, menar Peter Lohmander.

FOTO: ULF HÄGGLUND

som anställs på lärartjänster på hög nivå. Vid tillsättningar av universitetslärartjänster i Sverige har systemet med väl arvoderade externa sakkunniga granskare med stor frihet att lösa uppgiften garanterat opartiskhet och kvalitet. Så är det fortfarande i omvärlden, exempelvis i Finland.

Sakkunnigutlåtanden har tidigare i Sverige varit dokument för vilka endast de sakkunniga, individuellt, varit ansvariga. Nu har flera universitet i Sverige förändrat dessa processer så att de sakkunniga inte längre ska skriva egna yttranden. Alla

skrivelser ska först förankras lokalt. **Detta medför ett** avsteg från de tidigare objektivitetsprinciperna och skadar både kvaliteten i utbildningen och rättssäkerhet för de sökande. I Sverige har också nivån på extern kontroll av doktorsavhandlingar försämrats kraftigt i och med att tidigare ersättningar till betygsnämndsledamöter har tagits bort vid flera universitet, samtidigt som medlemmarna i betygsnämnderna i de flesta fall saknar eller har låg grad av fast finansiering.

Den externa kontroll av doktorsavhandlingarna som därmed återstår är därmed ofnansierad och upphör ofta i praktiken även om detta av naturliga skäl inte är något som ansvariga institutioner vill lyfta fram. Graden av opartisk kvalitetskontroll på den högsta utbildningsnivån har därmed dramatisk minskats i Sverige.

Objektivitet, ämneskompetens och rättssäkerhet styrde tidigare svenska lärares löner och andra förmåner. Så är det inte längre. OECD 2011 beskriver det svenska systemet, där de individuella lärares löner fastställs efter samtal mellan lokal chef och lärare, som "ett av de mest radikala". De mest framgångsrika utbildningsnationerna kännetecknas av att det dominerande inflytandet över enskilda lärares löner inte ligger hos lokala chefer.

Slutsatser: Anställningsbeslut och beslut om löner för enskilda lärare bör inte fattas av lokala chefer. Ordentliga utredningar av sökandes och lärares kompetens, väl kvalificerade och oberoende sakkunniga bedömare, goda ekonomiska villkor och hög anställningssäkerhet är nödvändiga villkor för en framgångsrik utbildnings- och industrination.

Detta gäller givetvis utbildningssystemets alla nivåer.

PETER LOHMANDER